

Till Regeringskansliet

Yttrande angående slutbetänkande - Ökad attraktionskraft för kunskapsnationen Sverige

Chalmers har tagit del av Slutbetänkandet av Utredningen om ökad internationalisering av universitet och högskolor "Ökad attraktionskraft för kunskapsnationen Sverige".

Sammanfattande kommentarer:

- Chalmers stödjer utredningens grundläggande ansats att olika satsningar och åtgärder skall ske i dialog med lärosätena. Särskilt betonar vi att universitet och högskolor får stort inflytande över de samordnande funktioner som utredningen föreslår. Det gäller bland annat den föreslagna plattformen.
- Varje åtgärd som påverkar innehåll i kurser och program, liksom hur rekryteringsarbetet bedrivs, måste vara underställt enskilda lärosätens egna beslut. Det rör t ex inslag av praktik och vilka rekryteringsinsatser som skall göras.
- Den grundläggande förutsättningen för stark attraktionskraft är verksamhetens kvalitet, vilket endast indirekt betonas i utredningen.
- Den faktor som har tydligast negativ inverkan på rekrytering är bristen på bostäder. Här krävs åtgärder om attraktionskraften för kunskapsnationen Sverige skall kunna öka.
- Den föreslagna verksamheten i utlandet, som Chalmers stödjer, behöver vara samordnad av ett starkt och sammanhållet stöd i Sverige, gärna i anslutning till den föreslagna plattformen.
- En Chalmers ställer sig mycket frågande till hur en Team Sweden Kunskaps-gruppering skulle kunna ge en tillräckligt relevant bild av forskning i Sverige.
- Svenska Institutet är väl lämpat för en samordnande roll när det gäller att främja Sverige som kunskapsnation, men att det kräver en balanserad ansvars- och arbetsfördelning.
- Chalmers ställer sig tveksam till ett program för att enskilda lärare skall ta en roll som ambassadörer vid de lärosäten de är verksamma.
- Förslaget att lärosäten skall använda medel för rekrytering av tredjelandstudenter, finansierade med intäkter från studieavgifter, till gemensamma insatser i Svenska Institutets regi bör föras med en begränsning till utgifter direkt knutna till rekrytering och inte till allmän marknadsföring. Sådana satsningar skall styras helt av varje lärosätets egna prioriteringar.
- Chalmers ser svårigheter med att överföra bedömning av studieavsikt till lärosätena men är inte ovilligt att delta i ett pilotprojekt med åtföljande utvärdering.
- Att låta eventuellt ökade kostnader förknippat med studieavsiktsbedömning finansieras genom intäkter från studieavgifterna kräver djupare analys kring gränsdragningen mellan myndighetsutövning och service till betalningsskyldiga studenter.
- Chalmers förordar att generella bestämmelser om maximal vistelse utanför Sverige för doktorander och gästforskare med uppehållstillstånd i landet föras med goda möjligheter till undantag och dispenser.
- Förslaget om att få använda upp till 0,3% av utbildningsanslaget för att sänka terminsavgifter öppnar för en principiellt betänklig möjlighet att använda ett anslag till annat än det är avsett för och behöver därför, om det införs, föras med tydliga riktlinjer.

- *Förslaget att det skall vara tvingande för ett lärosäte att betala tillbaka hela eller del av studieavgiften behöver ses över.*
- *Chalmers välkomnar en ökning av tillgången på stipendier men menar att en sådan satsning behöver göras balanserat så att inte möjligheten att studera utan eller till låg kostnad blir det viktigaste motivet att söka sig till Sverige. Det behöver också råda balans mellan satsningar på stipendier och på andra viktiga åtgärder.*
- *Det är mycket positivt att utredningen tar upp frågan om studentinflytande. Chalmers ser gärna att ökat studentinflytande för studenter från andra länder också omfattar bättre information, inklusive information om hur informella relationer kan ge utrymme för direkt studentinflytande.*

Nedanstående svar är uppdelat med en första del med allmänna kommentarer av betänkandet och en andra del med kommentarer på förslag under respektive rubrik.

Vi vill inledningsvis betona att vi ser att utredningen i många stycken har varit lyhörd för universitetens och högskolornas behov och utredningens förslag och rekommendationer speglar väl de diskussioner som vi har haft kännedom om.

Allmänna kommentarer

Slutbetänkandet innehåller flera bra ansatser där det betonas att satsningar bör ske i dialog med lärosätena. Eftersom utredningen handlar om universitetens och högskolornas internationalisering är det viktigt att lärosätena har ett stort inflytande över de åtgärder som vidtas.

Chalmers ser positivt på förslaget att inrätta en gemensam plattform för samordning av frågor som påverkar internationalisering inom högre utbildning, forskning och forskningsnära innovation som stöd till att skapa attraktivitet för Sverige som kunskapsnation. Lärosätenas suveränitet i kursupplägg och kursinnehåll måste även i fortsättningen värnas, vilket behöver beaktas i plattformens arbete. Lärosätena behöver också ha ett avgörande inflytande över internationell rekrytering, såväl av studenter som av anställda och ges goda förutsättningar att utforma och driva sitt rekryteringsarbete, gärna i samarbete med andra aktörer. Chalmers förordar ett starkare inflytande över plattformen från universitet och högskolor än vad utredningen föreslår.

Det är viktigt att se över möjligheterna för internationella sökanden att komma till Sverige för utbildning, forskning och/eller innovation, men även det arbetet behöver vara baserat på lärosätenas ambitioner och möjligheter att också ta emot studenter/forskare. Ett avgörande hinder utgörs av bristen på bostäder, en fråga som lärosätena inte kan påverka och som endast kortfattat berörs i utredningen. Även om detta ligger utanför utredningens direktiv anser Chalmers att bristen på bostäder, som är den faktor som tydligast påverkar attraktionskraften framför allt för studenter, behöver ges större uppmärksamhet så att åtgärder vidtas.

Chalmers saknar en del kvalitetsaspekter i skrivningarna. Utredningen tar endast i ringa omfattning upp verksamhetens kvalitet som en central faktor för attraktionskraft och rekrytering. Redan i inledningen (s 86) beskriver utredningen sambandet mellan kvalitet, internationalisering och attraktionskraft / synlighet, men i texten betonas ensidigt den internationella synlighetens betydelse för kvalitet, inte det omvända. Chalmers menar att en av de viktigaste och därmed avgörande förutsättningarna för internationell attraktionskraft är att verksamheten håller hög internationell klass. Här är behovet av förstärkt grundfinansiering av universitet och högskolor centralt.

I slutbetänkandet är det positivt att studenternas situation har fått en framträdande plats och att det föreslås ett flertal åtgärder för att underlätta för dem att studera vid lärosäten i Sverige. Chalmers saknar dock skrivning om presumtiva EU-studenter.

Rent allmänt bör effekter av de uppdrag som redan givits utvärderas innan nya och utökade uppdrag formuleras så att utfall kan analyseras och påverka kommande förslag och åtgärder.

Kännedom om Sverige som kunskapsnation

- Utökad omvärldsbevakning

Omvärldsanalys och -bevakning är, som betänkandet skriver, svårt för enskilda lärosäten att genomföra på rätt nivå och med tillräckliga resurser. Chalmers ser positivt på den föreslagna förstärkningen och skulle vilja att ansatsen utvidgas till att resurserna för omvärldsanalys och -bevakning även kan vara ett kunskapsnav för speciella lärosätesfrågor. Genom den kompetens som successivt byggs upp med systematisk informationsinhämtning och analys kan den samlade omvärldsbevakningen bli en viktig instans till vilken det går att rikta specifika frågor lärosäten behöver ha svar på i sitt eget arbete.

- En utvecklad utlandsorganisation

Chalmers är positivt till en förstärkt utlandsorganisationen till stöd för internationalisering av högre utbildning och forskning. Detta bör ske genom ökad samordning, såväl utomlands som i Sverige. Här kan innovations- och forskningskontoren spela en viktig roll och, som föreslås i betänkandet, utgöra grunden för en utlandsorganisation som stödjer internationalisering av svensk högre utbildning och forskning. De bör därför få justerade uppdrag som utformas så att det är tydligt att den som representerar Sverige som kunskapsnation ska representera samtliga lärosäten och, som utredningen betonar, sätta lärosätenas behov i centrum. Det är därför viktigt att tydliggöra kopplingen mellan de utvecklade forsknings- och innovationskontoren och lärosätenas kärnverksamhet dvs. utbildning, forskning och nyttiggörande.

För att kontoren skall kunna fylla sin funktion behövs också en stark och samordnad organisation i Sverige. Det kan ske i eller i anslutning till den gemensamma plattformen för samordning som utredningen föreslår. Chalmers vill starkt betona vikten av att plattformen (eller den organisation/myndighet som får uppdraget) får ett tydligt mandat och kan agera i förhållande till utlandsorganisationen. Som redan påpekats anser Chalmers att lärosätenas inflytande över plattformen stärks i förhållanden till det förslag som utredningen lägger. Om samordningen i Sverige läggs på annan organisation eller myndighet bör lärosätenas inflytande på motsvarande sätt säkras.

Då utlandskontoren i sig inte har erfarenhet och kunskap om de olika lärosätenas specifika behov, krävs fungerande kopplingar mellan olika aktörer och utlandskontoren. T ex när det gäller internationell studentrekrytering behövs en samordning mellan utlandskontoren och Svenska Institutet (SI), som ska skapa attraktivitet, och lärosätena, som ansvarar för själva rekryteringen. Detta är ytterligare ett starkt skäl för Chalmers att förorda en stark samordning på hemmaplan. Chalmers stödjer utredningsrekommendation att Regeringskansliets styrgrupp för innovations- och forskningskontoren får i uppdrag att samordna Regeringskansliets övriga insatser för främjande av Sverige som kunskapsnation.

Lärosätena och forskarna har utarbetade relationer inom sina respektive nischer och det är oklokt att frikoppla lärosätena från internationella arenor. Relevansprövning kan läggas på olika myndigheter som måste vara lyhörda till den omvärld som lärosätena strävar efter att utvecklas inom. De bästa forskarna/centra kan kopplas till områden där det finns stor möjlighet till utveckling/hållbarhet relaterat till lärosätenas nischer.

Chalmers ställer sig däremot mycket frågande till hur en Team Sweden Kunskaps-gruppering skulle kunna ge en mer relevant bild av svenska lärosätens forskningsverksamhet än forskarna själva, som för ut både sitt lärosäte och sitt forskningsområde på konferenser mm. I stället för att skapa nya konstellationer, bör

de initiativ som redan är igång ses över så att uppdragen blir utförda. Stöttning och prioriteringar bör ske i dialog med lärosätena.

Chalmers noterar att "utbildning" inte nämns i samtliga punkter i sammanfattningen rörande utlandsorganisationen. Det är viktigt att utlandskontoren företräder både forskning och utbildning.

- Främjande och marknadsföring

Attraktivitet för Sverige som kunskapsnation ska enligt betänkandet stödjas av en gemensam plattform. Genom de föreslagna tillskjutna medlen upplevs SI som det organ som kommer att få största inflytandet och då även vara den styrande parten. SI har långvarig erfarenhet på området och är väl lämpat att ta en central roll i främjandearbetet men även här är det viktigt att påminna om att verksamheten skall ha lärosätenas behov som utgångspunkt.

SI har en viktig och uttalad roll när det gäller att främja Sverige som kunskapsnation och därmed att stödja internationell marknadsföring av högre utbildning. En balanserad ansvars- och arbetsfördelning är i det här sammanhanget viktig. Uppdraget att skapa attraktion bör skiljas från ansvaret för rekrytering; det senare bör även i fortsättningen vara lärosätets ansvar. SIs uppdrag bör vara att lyhört för lärosätenas behov samordna gemensamma aktiviteter.

För att säkerställa lärosätenas inflytande genom en ändamålsenlig arbetsfördelning behöver strukturen kring SI förtydligas så att SI skall kunna skapa ett stöd som är mer professionellt stöd och inte ad hoc-mässigt och personberoende som det uppfattas idag. SI behöver också vara tillgängligt för alla oavsett förmågan att betala för deras uppdrag.

Över tid behöver SI, och övriga aktörer i plattformen, fortsätta bygga och säkerställa kompetens om lärosätenas behov och utveckla samarbetet direkt med lärosäten. Chalmers ser här bland annat en möjlighet till kvalitets- och relevanshöjning för delegationsmöten i marknadsförande syften.

Chalmers ställer sig tveksam till att program för enskilda lärare skapas för att bli ambassadörer vid sina respektive lärosäten. Ska attraktionen för Sverige som kunskapsnation föras ut, bör det vara en större satsning och vara lärosätesneutral för att ge samtliga lärosäten en möjlighet. SI är redan verksamt internationellt och utbildar ambassader som i sin tur kan vara en mer neutral part i att föra ut Sverige som kunskapsnation.

Utredningen uppmanar (§ 134) lärosätena att överväga om en andel av intäkterna från studieavgifter skulle kunna användas för lärosätesgemensamma aktiviteter för att öka kännedomen om Sverige som studiedestination. Frågan är inte alldeles enkel att besvara. Chalmers menar att det som ingår i SIs generella uppdrag, att främja bilden av Sverige i olika avseenden, fortsatt bör finansieras med direkta anslag.

När lärosäten gör direkta rekryteringsinsatser är det en del av de totala kostnaderna för utbildning av tredjelandsstudenter och skall därmed täckas av intäkter från studieavgifter. När rekryteringsinsatser sker gemensamt, t ex i SIs regi, är det därför viktigt att lärosätena styr inriktning och omfattning. Det skall, enligt Chalmers mening, vara frivilligt för lärosäten att delta och därmed bekosta insatserna. SI måste ha stor flexibilitet när det gäller den totala omfattningen av den här verksamheten och visa följsamhet. Det kommer att krävas god framförhållning och tydliga tidpunkter när beslut om insatser mm måste fattas.

Utredningen resonerar också om det rimliga i att lärosäten som varit framgångsrika och rekryterat många avgiftsskyldiga studenter bidrar mer än lärosäten som inte har kommit så lång, till stöd för de senares utveckling inom det här området. Chalmers har förståelse för den synpunkten men menar att de lärosäten som bidrar mest i så fall också skall ha ett större inflygande över insatserna. Vi vill i sammanhanget erinra om att de studenter som genom sina avgifter bidrar till de gemensamma rekryteringsinsatserna bör kunna förstå varför de skall bidra till att stödja helt andra lärosätens behov.

Samordning av myndigheter

Som redan nämnts ovan har ser Chalmers positivt på att den gemensamma plattformen får ett tydligt uppdrag att förenkla för inresande studenter/forskare. Därigenom läggs grunden för att lättare informera, ta emot ansökningar och skapa en smidig process för de som söker sig till Sverige. Vi vill återigen betona vikten av att universitet och högskolor får ett avgörande inflytande över plattformen, främst genom en starkare representation från lärosätena.

Att komma till Sverige som avgiftsskyldig student

Att förkorta handläggningstider är mycket positivt. Det behöver också bli enklare för de sökanden att ta reda på var i processen deras ansökningar finns och hur det går. Under punkten *Förändringar av processen* där det bland annat står att "*Lärosäten och Universitets- och högskolerådet ser över möjligheten att förkorta såväl handläggningstider som ansökningstider...*" vill vi se en tydligare ansvarsfördelning men också samarbete. Lärosäten kan bara ta ansvar för handläggningstiderna inom den egna verksamheten men inte där andra myndigheter har ett huvudansvar. Samråd och dialog för att se över möjligheterna till förenklningar/förbättringar bör kunna bidra till att dubbelarbete undviks samt att olika instanser kan arbeta parallellt och på så sätt snabba upp hanteringen.

Dagens process att söka till ett svenskt lärosäte upplevs ta lång tid. Utredningens genomgång visar att det är flera olika moment, beskrivet i 13 steg, som en student måste ta sig igenom för att till slut komma till Sverige för att studera. Totalt kan det ta mer än ett år från att ett intresse väcks till studenten kan vara på plats vid ett svenskt lärosäte. Mycket av den här tiden handlar om information, förberedelser i hemlandet osv, något som vi bara delvis kan påverka. En uppdelning i flera på varandra följande steg med mellanliggande väntetider gör hela processen långsam. Här behövs såväl ökad samordning mellan aktörer som effektivisering i varje enskilt led. Själva antagningen bör vara mer transparent, kunna ge stöd under hela processen och ha ett användarvänligt gränssnitt. För studenterna skulle dagens manuella hantering minska drastiskt och med en samordnad och effektiv antagnings- och migrationsprocessen skulle fler duktiga studenter/forskare söka sig till Sverige samtidigt som kvaliteten på mottagandet skulle öka väsentligt.

De som inte är behöriga är ofta de som inte har språkkunskaper i engelska dokumenterade, inte skickat in alla dokument eller inte betalt studieavgiften. Här kan en rad olika insatser göras baserat på ett coachande, agilt förfarande i samband med studentens anmälan. Utökad stöd, hänvisningar, råd etc samt ökade möjligheter att komplettera under anmälningsperioden, skulle kunna leda till fler kompletta anmälningar. Som en del i detta önskar Chalmers se ett samarbete för utveckling av engelskatest on-line på nationell nivå.

Chalmers har valt att inte använda rullande antagning. Genom att några lärosäten har detta system skapas ytterligare förvirring för dem som söker samt en skev konkurrenssituation lärosäten emellan. Ett gemensamt ställningstagande på nationell nivå skulle underlätta. Efter att ha testat att ge antagningsbesked tidigare, har utvärdering av försöket inte visat på någon skillnad i antalet som de facto anlände och påbörjade sin utbildning.

Utredningens rekommendation att lärosätena ska ta större ansvar för att öka utländska studenters kontakter med arbetslivet och det omgivande samhället är i linje med Chalmers egna strategier. Vi vill dock betona att det inte bör vidtas åtgärder, som t ex mentorskap och praktik, som selektivt riktar sig mot avgiftsskyldiga studenter. Vi värnar likabehandlingsprincipen även om det kan vara befogat att ge alla utländska studenter (oavsett studieavgiftsstatus) hjälp att komma i kontakt med yrkeslivet. Vi vill också understryka att det inte kan ges nationella direktiv om praktik som en del i ett utbildningsprogram. Det är en del av utformningen av den akademiska verksamheten och därmed styrt av lärosätenas autonomi.

Migrationsrättsliga aspekter

Utredningen lämnar ett förslag som går ut på att lärosäten tar över studieavsiktsbedömningen (Utlänningsförordningen 2006:97). Med det bakomliggande resonemanget, att en del av arbetet med att bedöma behörighet och värdera meriter också nyttjas vid studieavsiktsbedömningen, skulle en överföring av den senare uppgiften till lärosätena vara en del i en förkortad process till studiestart. Utredningens förslag är därmed begripligt och betänkandet innehåller ett intressant resonemang kring möjligheterna att på detta sätt ge lärosätena ett större inflytande över hela processen, eventuellt som ett första steg mot ett helhetsansvar för lärosäten som önskar få en certifiering av migrationsverket för hela beredningsprocessen av uppehållstillstånd.

Vår huvudsakliga invändning är att uppgifter bör hanteras av de instanser som är bäst skickade att utföra dem. Chalmers gör redan idag kompletta bedömningar av behörighet för antagning med tillhörande meritvärdering. Om det i den bedömningen framkommer att den sökande inte har för avsikt att studera avvisas ansökan. Här önskas en närmare kontakt och att handläggare utses för respektive lärosäte för att underlätta och snabba upp kontaktarna.

Vi menar att Migrationsverket för närvarande har bäst kompetens att bedöma av studieavsikt även om det finns brister i deras hantering. Att ta över Migrationsverkets omfattande bedömning, ställer vi oss därför tveksamma inför. En överföring av den här och i framtiden eventuellt andra uppgifter till lärosätena kräver att personal vid universitet och högskolor får tydliga riktlinjer/kriterier och ordentlig utbildning.

Med det sagt är Chalmers ändå inte helt ovilliga att göra ett pilotförsök med påföljande utvärdering. Det behöver dock fortsatt vara tydligt att vi som arbetsgivare/lärosäte inte ska kunna påverka beslut om ett tillstånd. Vi vill undvika att jävsituationer uppstår.

I det mera långtgående förslaget framhåller utredningen det nederländska exemplet med obligatorisk certifiering för alla lärosäten som vill rekrytera studenter internationellt. Chalmers förordar här att en eventuell certifiering skall vara en möjlighet och inte ett tvång. Det mera utförliga förslaget omfattar även beredning för forskning och arbetstillstånd, utan att de dimensionerna utvecklas vidare.

De extra kostnader som uppstår för hanteringen vid lärosäten bör enligt utredningen kunna begränsas genom att visst dubbelarbete kan undvikas. Likväl bör vi räkna med att ökade resurser krävs. Utredningen föreslår att dessa skall bekostas av studieavgifter. Kostnaden för studieavsiktsbedömning kan därmed bli en del av den service som hänger samman med studierna. Avgifter för visering och uppehållstillstånd blir därutöver troligen kvar. Här finns anledning att fundera djupare över vad som är myndighetsutövning och vad som skall ingå i ett servicepaket.

Chalmers är mycket positivt till att förordningen om redovisning av studier ändras och att banktillgodohavandet ses över. Lärosätenas rutin att omgående informera om en student avbrutit sina studier kan vara svår att säkerställa, men eftersom skyldigheten att informera redan föreligger är det rimligt att lärosäten ser över sina rutiner för att så långt som möjligt förse migrationsverket med erforderlig information.

Chalmers stödjer utredningens förslag att Regeringen ser över möjligheten att förbättra villkoren för utländska doktorander som genomför en del av sin forskarutbildning i Sverige (gästdoktorander) att få uppehållstillstånd. Den statistik som redovisas rörande handläggningstider för anställda (t ex Tabell 6.7) är i sig oroande. Bakom långa genomsnittliga handläggningstider finns extremfall som kan avvika betydligt från medelvärdet. Vi har erfarenhet att vissa rekryteringar kan ta över ett år med följdverkningar som att vi inte hinner utnyttja de medel som rekryteringen är avsedd för och att forskningsresultat försenas.

Vi vill i det här sammanhanget uppmana till en ordentlig genomgång av de olika fall då doktorander och gästforskare hindras i sina studier eller forskning på grund av att regler rörande uppehålls- och arbetstillstånd förhindrar dem att delta i olika delar av forskningsverksamheten som under kortare eller lägre tid kan vara förlagd till ett annat land, inom eller utanför EU. Generella bestämmelser om maximal vistelse utanför Sverige måste, som ett minimum, vara försedda med goda möjligheter till undantag och dispens.

För Chalmers som lärosäte/arbetsgivare är det viktigt att kunna påtala de tillfällen då verksamheten orsakas en olägenhet om en person måste resa ut ur landet för att söka om uppehållstillstånd. Vi saknar i dagsläget en rutin för hur detta går till i praktiken. Det vore även önskvärt att underlätta för personer som redan befinner sig i Sverige att söka uppehållstillstånd inifrån landet. Idag drabbas många studenter och anställda vid så kallat statusbyte av uppehållstillstånd. Praxis behöver förtydligas vid alla statusbyten.

Avgifter för studier

Chalmers ställer sig bakom slutbetänkandets förslag om anmälningsavgifter.

Principen om att studenten som betalar studieavgift har *"... fullt legitima krav på att få veta vad som ingår i studieavgiften..."* och att lärosätena ska vara transparenta upplevs om en självklarhet. Detta informerar Chalmers om idag på en övergripande nivå. Redovisningsskyldigheten bör i förslaget vara i mer generella termer och invänta det arbete som SUHF på nationell nivå har påbörjat. Det finns utgifter som inte går att i detalj redovisa bl.a. kan det vara frågor som rör rekrytering och marknadsföring och som för en enskild student inte ter sig rimlig/relevant. I en internationell kontext är redovisning på detaljnivå inte heller en konkurrensfördel.

I förslaget anges att det ska vara möjligt att sätta ner studieavgift eller bevilja stipendium. Dessa olika delar behöver särskiljas för att studenter ska kunna veta vilket beslut som fattas och vad det gäller. Bakomliggande förslag om att för ändamålet använda upp till 0,3% av utbildningsanslaget leder till frågor rörande vad medlen får användas till och på vilka grunder. Krav på redovisning gör det angeläget att ha tydliga riktlinjer. Som princip är det betänkligt att öppna för en möjlighet att använda ett anslag till något annat än det är avsett för.

Förslaget att variera avgiften riskerar också att skapa en konkurrens. Nationell samsyn och riktlinjer blir viktiga.

Förslaget om att det blir tvingande för en högskola att betala tillbaka hela eller del av studieavgiften behöver ses över. Studenten betalar och registreras för en hel termin (två läsperioder) och det kommer att bli ogörligt att belägga när sjukdom uppkom, hur lång sjukdom som berättigar till återbetalning m.m. Även begreppet familj bör förtydligas då det kan definieras olika i olika kulturer. Återbetalning bör enbart vara aktuellt för hela kurser och då en student avslutat sin utbildning. Det bör också vara tydligt hur man går tillväga för att så långt som möjligt förhindra penningtvätt.

Chalmers ställer sig bakom förslaget att student som inte betalat studieavgiften inte får registrera sig på kurs och skulle vilja lägga till, ej heller delta i kursverksamheten.

Att lärosätena själva får reglera studieuppehåll, anstånd med studier samt kursbyte är bra då en hantering i verksamhetens närhet leder till bättre anpassning till faktiska förhållanden. Påverkan på visum och uppehållstillstånd för studenten blir därmed också bättre förankrat i de reella förutsättningarna.

Stipendier för finansiering av tredjelandsstudenter

Rent allmänt välkomnar Chalmers en ökning av tillgången på stipendier. De olika stipendieprogrammen måste balanseras och det bör tas fram en process för hur dessa ska hanteras, så att de inte kan hamna i konflikt. Vidare finns det flera aspekter som behöver belysas och kriterier måste tydligt definieras. Bland annat behövs det ett förtydligande vad som avses med utbytesprogram i denna skrivning.

Betoningen av stipendiernas betydelse kan upplevas som att vi ska marknadsföra Sverige som studienation för att här finns bra stipendier, vilket strider mot intentionen i propositionen bakom studieavgiftsförordningen: att vi skall konkurrera med kvalitet. Vi menar att det är viktigt att vi marknadsför Sverige för att man får en utmärkt utbildning, goda kunskaper och goda förutsättningar för yrkesverksamhet. Med de kostnader som stipendiehantering medför uppstår också frågan var medlen gör mest nytta. Det krävs en balans mellan stipendier och satsningar på annat.

Det finns också en risk att utökade stipendieprogram urholkar tanken med avgifter och samtidigt ökar administrationen kring avgifter och stipendiehantering. Med rätt avvägning kan dock stipendierna signalera att utbildningen i Sverige kostar men att det är möjligt att få stöd. I sammanhanget vill vi passa på att påpeka att det skulle vara positivt om SI får behålla de medel de tilldelas om alla stipendier inte kan delas ut och att dessa kan använda nästa år.

Studentinflytande

Chalmers är mycket positiva till att studentinflytandet lyfts upp och att det i förslaget finns ett flertal rekommendationer. Det finns t ex ett stort behov av att göra dokumentation tillgänglig på engelska. Det är emellertid resurskrävande att översätta dokument och kostnaden behöver ställas mot andra angelägna insatser. Det behövs också bredare information, inklusive hur informella miljöer fungerar och vad som förväntas, samt lokal uppföljning bland annat i undervisningsmiljöer. Det är, slutligen, mycket positivt att statusen för utbytesstudenter förtydligas.

Vi vill i sammanhanget understryka behovet av engelskspråkig information också för doktorander och andra anställda. Det saknas i många stycken information på andra språk än svenska om viktiga förhållanden på arbetsplatsen. Mycket av detta är det enskilda lärosätets ansvar men ett samarbete mellan olika lärosäten och med myndigheter skulle underlätta och göra anpassningen mindre resurskrävande.

Förslag till lag om ändring i högskolelagen

1.8   12 § Chalmers ställer sig mycket tveksam till denna skrivning." Om en student har betalat studieavgiften men inte längre är avgiftsskyldig enligt 5 §, ska högskolan betala tillbaka "...

Detta kan enbart gälla nästkommande termin/inbetalning och inte retroaktivt mitt i en termin.

Yttrandet har tagits fram i bred samverkan internt inom Chalmers och behandlats i Chalmers ledningsgrupp den 1 april 2019.

I tjänsten,

Jörgen Sjöberg